

Міністерство охорони здоров'я України
Івано-Франківський національний медичний університет
Кафедра соціальної медицини та громадського здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перша проректорка ІФНМУ
проф. Ерстенюк Г. М.

« 06/2020 » 2020 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Менеджмент в медицині

Освітньо-наукова програма вищої освіти підготовки фахівців	
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Кваліфікація освітня	Доктор філософії
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	222 Медицина

Затверджено на засіданні
Центральної методичної ради
Протокол № 5 від 30.06.2020 р.
Голова ЦМР Г. М. Ерстенюк Г. М. Ерстенюк

РОЗРОБНИКИ:

О. З. Децик, д. мед. н., проф., завідувачка кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я Івано-Франківського національного медичного університету.

І. В. Стовбан, к. мед. н., доцент кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я Івано-Франківського національного медичного університету.

Ж. М. Золотарьова, к. мед. н., доцент кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я Івано-Франківського національного медичного університету.

Івано-Франківськ – 2020 .

Обговорено та ухвалено на засіданні кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я

Протокол № 10 від 29 травня 2020 р.

Завідувачка кафедри

проф. Деник О. З.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
 - 5.1 Структура навчальної дисципліни
 - 5.2 Тематичні плани
 - 5.2.1. Тематичний план лекцій
 - 5.2.2. Тематичний план практичних занять
 - 5.2.3. Тематичний план самостійної позааудиторної роботи
 - 5.3 Методи навчання
 - 5.4 Система оцінювання
 - 5.4.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності
 - 5.4.2. Підсумковий контроль знань, його форми та оцінювання
6. Політика навчальної дисципліни
7. Перелік навчально-методичної літератури
 - 7.1 Основна
 - 7.2 Додаткова
 - 7.3 Інформаційні ресурси

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Назва дисципліни	Менеджмент в медицині
Викладачі	д. мед. н., проф. Децик О. З. к. мед. н., доц. Золотарьова Ж. М. к. е. н., асист. Савчук Л. М.
Контактний телефон кафедри	(342) 52-71-11
E-mail кафедри	social@ifnmu.edu.ua
Формат дисципліни	лекції, практичні заняття, самостійна робота
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS
Посилання на навчально-методичні ресурси відповідної сторінки кафедри на офіційному сайті ІФНМУ	https://cutt.ly/SkJL9x
Матеріально-технічне забезпечення	Навчальні кімнати, обладнані мультимедійними засобами; комп'ютерний клас з програмним забезпеченням.
Консультації	Середа, 16:30-18:00

2. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Менеджмент в медицині» вивчається здобувачами наукового ступеня *доктора філософії* спеціальності 222 «Медицина» у третьому семестрі другого року навчання й забезпечує ґрунтовні знання щодо сучасного управлінського мислення, розуміння концептуальних засад системного менеджменту, набуття умінь та навичок аналізу процесів і явищ, які протікають в медичній організації, умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Менеджмент – це вид діяльності, який залежить від цілого ряду зовнішніх чинників, зокрема, державного устрою, типу власності, зрілості ринку, кожен з яких вимагає наявності відповідної системи управління, обумовленої новою метою та завданнями для її досягнення. Як вид людської діяльності, управління існує з давніх часів. Однак за своїми нормами як у державному масштабі, так і на галузевому рівні управління не може дати визначеного та загального для всіх алгоритму дій. Актуальність оволодіння докторами філософії основами управління зумовлена тим, що їм доведеться працювати в умовах ринкових відносин. Ринок з його непевністю і конкурентністю вимагає від кожного спеціаліста вміння приймати науково обґрунтовані управлінські рішення перш за все в межах своєї професійної діяльності. Формування для системи охорони здоров'я не лише лікаря, а й управлінця якісно нового типу (професійного менеджера) потребує глибокого розуміння витоків управління як такого, його критичної оцінки, знань з історії становлення та розвитку галузевої вітчизняної системи, знайомства з еволюцією світового менеджменту та використання потрібного Україні досвіду.

Міжпредметні зв'язки (ретроспективні): анатомія людини та фізіологія людини, психологія, патологічна анатомія та фізіологія, внутрішня медицина, неврологія, психологія; (перспективні): академічна доброчесність, основи медичного правознавства, педагогіка та викладацька практика, тощо.

3. МЕТА ТА ЦІЛІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Менеджмент в медицині» є формування у аспіранта сучасного управлінського мислення, засвоєння системи спеціальних знань у галузі управління закладами охорони здоров'я, формування вміння з розробки та реалізації планування роботи закладів, що надають медичну допомогу, прийняття адекватних рішень при створенні та використанні операційних підсистем у медичній галузі.

Цілі навчальної дисципліни:

- історичний досвід управління охороною здоров'я;
- міжнародний досвід організації та фінансування охорони здоров'я;
- міжнародні принципи формування державної політики та управління медичною допомогою;
- загальні засади формування державної політики і державного регулювання медичною та фармацевтичною діяльністю в Україні;
- сутність закладів охорони здоров'я, взаємозв'язок його внутрішніх елементів і зовнішнього середовища;
- специфіка організації, ліцензування і акредитації медичних закладів;
- управління технологічними операціями в медичному менеджменті;
- управління інформаційними системами в медичному менеджменті;
- основні процеси менеджменту персоналу медичних закладів;
- аналіз макро- та мікросередовища медичного закладу;
- аналіз і проектування організаційних структур медичних закладів різних організаційно-правових форм;
- складання документів до ліцензування і акредитації медичних закладів;
- організація і ведення діловодства в медичних установах;
- організація контролю за виконанням документів;

- облік і планування підвищення кваліфікації лікарів, середнього медичного персоналу тощо;
- складання штатного розпису медичного закладу.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ

Навчальна дисципліна «Менеджмент в медицині» спрямована на оволодіння слухачами такими **компетентностями**:

інтегральна компетентність:

ІК Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі дослідницько-інноваційної та професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики з наступною інтеграцією у світовий науковий простір через друковані праці.

загальні компетентності:

- ЗК 1.* Здатність до науково-професійного вдосконалення.
- ЗК 4.* Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6.* Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.
- ЗК 7.* Здатність використовувати академічну українську та іноземну мови з метою здійснення наукової комунікації, міжнародного співробітництва, відстоювання власних наукових поглядів у професійній, науковій і педагогічній діяльності.
- ЗК 8.* Уміння спілкуватися у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.
- ЗК 9.* Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій у науковій діяльності, пошуку та критичному аналізу інформації.
- ЗК 10.* Здатність до адаптації, дії в новій ситуації, бути критичним і самокритичним.
- ЗК 11.* Уміння працювати в команді.

ЗК 12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК 2. Здатність виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези.

СК 3. Здатність формулювати дослідницьке питання, його новизну, розробляти проєкт наукового дослідження.

СК 4. Здатність обирати методи та кінцеві точки дослідження відповідно до цілей і завдань наукового проєкту.

СК 10. Лідерство у розробці та впровадженні інновацій і їхнє використання в професійній медичній діяльності. Лідерство у керуванні колективом.

СК 11. Дотримання етики та академічної доброчесності.

СК 12. Спроможність брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) у сфері власного наукового дослідження, медицини та охорони здоров'я загалом.

Навчальна дисципліна «Менеджмент в медицині» скерована на досягнення слухачами наступних **результатів навчання:**

ПРН 2. Здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності при проведенні наукового дослідження в медицині.

ПРН 4. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій.

ПРН 7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження.

ПРН 12. Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та різні інституції суспільства.

- ПРН 13.* Презентувати на високому рівні результати наукових досліджень у формі усних та постерних доповідей, публікацій.
- ПРН 14.* Користуватися основами патентознавства та захисту інтелектуальної власності.
- ПРН 15.* Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та різні інституції суспільства.
- ПРН 16.* Демонструвати безперервний розвиток та самовдосконалення інтелектуального і загальнокультурного рівня, самореалізацію та високу ділову репутацію.
- ПРН 18.* Мати навички міжособистісних взаємодій у науковому середовищі, організувати роботу колективу, формуючи чіткі правила комунікації всередині та сприятливий мікроклімат для конструктивної взаємодії учасників.
- ПРН 19.* Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

5.1. Структура навчальної дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Кількість годин, з них				Вид контролю
			Всього, год/ кредитів ECTS	Аудиторних		СПР	
				Лекції	Практичні		
Очна (денна)	II	III	90/3,0	10	50	30	ПМК

5.2. Тематичні плани

5.2.1. Тематичний план лекцій

№	Теми	Години
1.	Сутність та роль управління менеджменту в медицині. Еволюція менеджменту. Моделі організації та фінансування охорони здоров'я.	2
2.	Державне регулювання охорони здоров'я в Україні. Заклади охорони здоров'я як об'єкт управління.	2
3.	Підприємницька діяльність у галузі охорони здоров'я.	2
4.	Управління інформаційним забезпеченням у галузі охорони здоров'я.	2
5.	Система управління персоналом. Організація та оплата праці працівників закладів охорони здоров'я.	2
ВСЬОГО		10

5.2.2. Тематичний план практичних занять

№	Теми	Години
1.	Сутність категорій «управління», «менеджмент», «підприємництво». Комплексне вдосконалення процесів управління.	2
2.	Рівні управління та групи менеджерів. Менеджер у системі охорони здоров'я.	2
3.	Основні методи та функції управління.	2
4.	Суспільно-приватна модель фінансування. Соціальна модель охорони здоров'я.	2
5.	Форми медичного страхування.	2
6.	Формування державної політики охорони здоров'я в Україні.	2
7.	Система охорони здоров'я в Україні.	2
8.	Поняття про організації. Сутність та основні риси формальної організації.	2
9.	Загальні характеристики підприємств: види, особливості управління.	2
10.	Сутність та основні риси діяльності закладів охорони здоров'я.	2
11.	Організація та порядок надання послуг у закладах охорони здоров'я. Класифікація закладів охорони здоров'я за сферою діяльності.	2
12.	Підприємство в галузі охорони здоров'я: сутність, принципи, функції.	2
13.	Фінансовий план медичного закладу.	2
14.	Особливості розробки та затвердження фінансового плану.	2
15.	Характеристика ринку медичних послуг.	2
16.	Інформаційні технології: мета, сутність, завдання.	2
17.	Державна політика інформатизації охорони здоров'я в Україні.	2

18.	Державна політика в галузі інфраструктури інформатизації охорони здоров'я.	2
19.	Інформаційне забезпечення діяльності лікувально-профілактичного закладу.	2
20.	Інформаційно-документаційне забезпечення діяльності в галузі охорони здоров'я. Складання та оформлення службових документів.	2
21.	Концептуальні засади управління кадрами в галузі охорони здоров'я.	2
22.	Підготовка управлінських кадрів для галузі охорони здоров'я.	2
23.	Система підготовки медичних кадрів в Україні.	2
24.	Система кваліфікаційних вимог до медичного та управлінського персоналу медичних закладів. Організація праці та оплата праці медичних працівників.	2
25.	Підсумковий модульний контроль	2
ВСЬОГО		50

5.2.3. Тематичний план самостійної позааудиторної роботи

№	Теми	Години
1	Підготовка до аудиторних занять.	30
ВСЬОГО		30

5.3. Методи навчання

Методи навчання дисципліни включають:

- *за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації* – словесні (лекція, бесіда, розповідь, пояснення, робота з літературою), наочні (ілюстрування, демонстрування, спостереження), практичні (ситуаційні задачі, самостійна робота, пошуково-дослідницька робота) та інтерактивні (дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра);
- *за характером пізнавальної діяльності* – пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький;
- *за метою і завданнями* – методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок; методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи з осмисленням й засвоєнням нового матеріалу із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;
- *з точки зору цілісного підходу до діяльності у процесі навчання* – методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація навчання, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції та взаємокорекції.
- *дистанційні технології* – використання хмарного додатку Teams ліцензійного пакету Microsoft Office чи застосування програми для адміністрування опитування Google Forms яка входить в офісний набір Google Drive.

5.4. Система оцінювання

5.4.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності

Навчальна дисципліна «Менеджмент в медицині» складається з 25-и двогодинних занять: 24 практичних занять включають теми модуля, а 25-е – підсумковий модульний контроль.

Поточний контроль засвоєння тем здійснюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, шляхом тестового контролю, усного опитування та вирішення індивідуальних ситуаційних задач. При вивченні кожної теми дисципліни здобувач наукового ступеня доктора філософії може отримати за поточний контроль від 0 до 5 балів. Мінімальний позитивний бал за кожен тему практичного заняття – 3.

Тестовий контроль знань оцінюється від 0 до 2 балів (4 тестових запитань, кожна правильна відповідь з яких оцінюється в 0,5 балів).

Усне опитування включає в себе відповіді на запитання теми заняття і оцінюється від 0 до 2 балів. Розподіл балів за усне запитання:

Бал	Критерії
0	Слухач володіє матеріалом на початковому рівні, основну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні.
1	Слухач може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.
2	Слухач виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє здобуті знання застосувати в науково-дослідній діяльності.

Розв'язування індивідуальних ситуаційних завдань оцінюється в 0 або 1 бал. Розподіл балів за виконання ситуаційної задачі:

Бал	Критерії
0	Слухач частково виконав або з незначними помилками індивідуальну ситуаційну задачу.
1	Слухач у повному об'ємі виконав індивідуальну ситуаційну задачу.

До підсумкового модульного контролю допускаються здобувачі, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та набрали при вивченні модуля не менше 72 балів.

5.4.2. Підсумковий контроль знань, його форми та оцінювання

Модульний підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення дисципліни на останньому практичному занятті. До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

№	Засоби контролю підсумкового модульного контролю:	Кількість балів	Мінімальний бал
1.	Тестовий контроль (40 запитань, кожне з яких оцінюється в 1 бал)	0-40	30
2.	Індивідуальне усне опитування (4 запитання, кожне з яких оцінюється від 0 до 10 балів)	0-40	20
РАЗОМ		0-80	50

Тестування проводиться у комп'ютерному класі. База питань, які виносяться на підсумковий модульний контроль, доступна здобувачам за

місяць до початку його проведення на сторінці кафедри офіційного сайту ІФНМУ.

Індивідуальне опитування проводиться викладачем, який приймає підсумковий модульний контроль, відповідно до переліку питань. Кожен здобувач отримує шляхом сліпого вибору по одному питанню з чотирьох блоків. Відповідь на кожне запитання оцінюється від 0 до 10 балів:

Бал	Критерії
0	Слухач, який взагалі не володіє навчальним матеріалом.
1	Слухач володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, викладає матеріал уривчастими реченнями.
2	Слухач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
3	Слухач володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу, за допомогою викладача, відтворює на репродуктивному рівні.
4	Слухач володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину.
5	Слухач може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.
6	Слухач здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень.
7	Слухач вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, виправляти помилки і

	добирати аргументи на підтвердження певних думок.
8	Слухач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його на практиці, самостійно виправляє допущені помилки.
9	Слухач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його на практиці, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.
10	Слухач самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем.

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» проводиться куратором відділу ECTS та моніторингу якості освіти університету.

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за шкалою ECTS та за чотирибальною (традиційною) шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
180-200	5 (відмінно)	A	Відмінно
160-179	4 (добре)	B	Дуже добре
140-159		C	Добре
130-139	3 (задовільно)	D	Задовільно
120-129		E	Достатньо
100-119	2 (незадовільно)	FX	Незадовільно
1-99		F	Незадовільно

6. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання навчальної дисципліни «Менеджмент в медицині» здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Івано-Франківському національному медичному університеті».

Вивчення дисципліни посідає важливе місце в підготовці здобувача наукового ступеня доктора філософії, оскільки менеджмент в його сучасному розумінні є чітко структурованою методологічною базою, що слугує основним інструментом критичної оцінки якості наукової медичної інформації.

Дисципліна включає лекції та практичні заняття. Під час читання лекції професор/доцент науково обґрунтовує, послідовно і систематизовано викладає певні наукові проблеми теми навчального предмету, ілюструє за необхідністю наочно. Лекція завжди слугує підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, які набуваються в процесі навчальної роботи. На практичному занятті викладач організовує детальний розгляд теоретичних питань теми і формує їх бачення щодо практичного застосування у майбутній фаховій діяльності. Для проведення практичних занять колективом кафедри створено методичні розробки для викладачів і методичні вказівки для здобувачів наукового ступеня доктора філософії щодо підготовки і роботи на занятті (див. за покликанням на с. 4). Самостійна позааудиторна робота при вивченні навчальної дисципліни «Менеджмент в медицині» полягає у підготовці до аудиторних занять, що є основним способом оволодіння навчальним матеріалом. Засвоєння тем контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей шляхом усного, тестового контролю знань та вирішенням індивідуальної ситуаційної задачі.

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється здобувачу за навчальну дисципліну становить 200 балів і є сумою балів за роботу на практичних заняттях (максимально 120) та сумою балів, отриманих за підсумковий модульний контроль (максимально 80). До підсумкового

модульного контролю допускаються слухачі, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та набрали при вивченні модуля не менше 72 балів.

Відвідування аудиторних занять є обов'язковим, пропущені заняття підлягають відпрацюванню. Процедура відпрацювання залежить від причин пропуску – поважна чи неповажна. Підтвердженням поважної причини служить: довідка видана університетською клінікою, розпорядження чи заява відділу аспірантури та докторантури ІФНМУ, якщо аспірант/здобувач не пред'являє даних документів, то причина пропуску вважається неповажною.

Для відпрацювання лекції аспірант/здобувач зобов'язаний представити лектору:

- якщо лекція пропущена з поважної причини – конспект лекції, написаний на підставі плану пропущеного лекційного заняття;
- якщо лекція пропущена з неповажної причини – дозвіл на відпрацювання, конспект лекції з обов'язковим опитуванням.

Відпрацювання пропущених практичних занять:

- з поважної причини заняття мають бути відпрацьовані упродовж 1 місяця в індивідуальному порядку з наданням відповідної довідки.
- з неповажної причини повинні бути відпрацьовані впродовж 2 тижнів із наданням довідки про дозвіл на відпрацювання.

Відпрацювання відбуваються на кафедрі кожної середи з 16.30 до 18.00 у чергового викладача шляхом усного опитування та перевірки тестового і ситуаційного завдання із пропущеної теми.

При вивченні навчальної дисципліни «Менеджмент в медицині» передбачено використання дистанційних технологій (не більше 15 %).

Слухачі навчальної дисципліни «Менеджмент в медицині» повинні дотримуватися *академічної доброчесності*, що передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю

результатів навчання;

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – використання письмових робіт із зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу.

Правила поведінки слухачів:

- поважно ставляться до викладача, чемно і терпляче поводяться зі своїми колегами, завжди готові їм допомогти, не провокують конфлікти;
- є чесними та відповідальними, ретельно готуються до занять, докладають зусиль до своєчасного виконання всіх завдань;
- активно займаються самостійною роботою, використовуючи посібники, рекомендації викладачів, додатково опрацьовують нову літературу, використовують усі можливості для отримання необхідних знань;
- беруть участь у науково-дослідній роботі, конференціях тощо;

- не спізнюються на заняття;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають іншим і виконують усі вимоги викладачів з контролю знань.

7. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

7.1. Основна

1. Децик ОЗ, Кольцова НІ, Стовбан ІВ, Золотарьова ЖМ, Ціхонь ЗО, Федорків НБ., Ковальчук РС. Вибрані лекції з громадського здоров'я. Навчальний посібник. Івано-Франківськ; 2019. 273 с.

7.2. Додаткова

1. Аналіз результатів медичних досліджень у пакеті EZR (R-statistics): для магістрів, інтернів, клінічних ординаторів та аспірантів галузі знань «Охорона здоров'я» / Гур'янов ВГ, Лях ЮЄ, Парій ВД, Короткий ОВ, Чалий ОВ; Нац. мед. ун-т ім. ОО Богомольця. – Київ : Вістка, 2018. 206 с.
2. Біостатистика / Під ред. Москаленка ВФ – К.: Книга плюс, 2009. 184 с.
3. Герасимов АН. Медицинская статистика: учебное пособие. – М.: ООО Медицинское информационное агентство, 2007. 480 с.
4. Громадське здоров'я: підручник для студентів вищих медичних навч. Закладів / Москаленко ВФ, Гульчій ОП, Грузева ТС [та ін.]. – Вид. 3 – Вінниця: «Нова книга», 2013. 560 с.
5. Паліативна та хоспісна допомога: підручник / Під ред. Вороненка ЮВ, Губського ЮІ. – Вінниця : Нова Книга, 2017. 392 с.
6. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / За ред. проф. Вороненка ЮВ. – Київ, 2002. 359 с.
7. Програмні тестові питання з соціальної медицини та організації охорони здоров'я / Під ред. проф. Вороненка ЮВ. – Київ, 2002. 256 с.
8. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я (для студентів стоматологічного факультету) / Під ред. Москаленка ВФ – К.: Книга плюс, 2010. 328 с.
9. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я (для студентів стоматологічного факультету) / Кольцова НІ, Децик ОЗ, Рожко ММ [та ін.].

– Івано–Франківськ, 2000. 304 с.

10. *Biostatistics: A Guide to Design, Analysis, and Discovery / Second edition.* Ronald N, Forthofer, Eun Sul Lee, Michael Hernandez. – Amsterdam, Boston, Heidelberg etc., 2007. 493 p.
11. *Holyachenko O, Shulhai A, Nykytyuk O. Social medicine and health protection organization.* – Ternopil: Ukrmedknyha, 2005. 164 p.
12. *Medical Statistics at a Glance Text and Workbook.* Aviva Petria, Caroline Sabin. – Wiley-Blackwell, 2013. 288 p.
13. *Oxford Handbook of Medical Statistics, First Edition.* Janet Peacock, Philip Peacock. – Oxford University Press, 2011. 517 p.
14. *Oxford Textbook of Global Public Health, 6 edition.* Edited by Roges Detels, Martin Gulliford, Quarraisha Abdool Karim and Chorh Chuan Tan. – Oxford University Press, 2017. 1728 p.
15. *Tulchinsky T. H. The new public health, the second edition.* / T. H. Tulchinsky, E. A. Varavikova. – Elsevier Academic Press, 2009. 672 p.

7.3. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я – www.who.int
2. Офіційний сайт Центру доказової медицини (CEBM) – www.cebm.net
3. Офіційний сайт Кохрейнівської бібліотеки – www.cochrane.org
4. Офіційний сайт Національної медичної бібліотеки США (NCBI) – www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
5. Офіційний сайт Канадського центру доказів в охороні здоров'я – www.cche.net
6. Сторінки кафедри на офіційному сайті ІФНМУ – <https://ifnmu.sharepoint.com/KSMOOZiMP/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?viewid=9b06e782%2D8f0d%2D45aa%2Db497%2Db4ac1df53564>
7. Офіційний сайт Національної наукової медичної бібліотеки України – <https://library.gov.ua/>

8. Офіційний сайт Центру контролю та профілактики захворювань (CDC) – www.cdc.gov
9. Офіційний сайт Центру громадського здоров'я МОЗ України – <https://phc.org.ua/>
10. Офіційний сайт Української бази медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх» – <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
11. Офіційний сайт журналу British Medical Journal – www.bmj.com
12. Офіційний сайт журналу Evidence-Based Medicine – www.evidence-basedmedicine.com